

## Bart, Bartel Jacobsz



Oostzaan, Portret van Bartel Jacobszoon Bron: Beeldbank Gemeentearchief Zaanstad

Oorspronkelijk rooms katholiek priester Bartholemeus Wilhelmi, doch reeds zeer vroeg hervormd predikant; waarschijnlijk afkomstig uit Naarden. Bartel Jacobsz. Bart werd in 1561 door de bisschop van Utrecht aangesteld als pastoor van Oostzaan.

In de kerstnacht van 1565 merkte men reeds verandering op in de wijze waarop hij de dienst verrichtte, '*...immers met niet zoo veel kerkgebaar als anders geschiedde dit: de waardige priester sprak en leeraarde niet zoo als men het anders in dit gebouw gewoon was te hooren. Een en ander maakte de grootste verwondering bij zijne leeken gaande, en deed hen met bekommering aan regtzinnigheid van hunne herder twijvelen.*' aldus geschiedschrijver [Jacob Honig](#).

De volgende dag ergerde men zich zodanig dat men openlijk verklaarde dat de pastoor ketterde. Het duurde nog een jaar tot Bartel Jacobsz er openlijk voor uit kwam dat hij zich bij de hervormde leer had aangesloten.

Aanvankelijk bleef hij evenwel ook de Rooms Katholieke kerk nog trouw: de ene keer droeg hij de mis op, de andere keer leidde hij een dienst volgens de leer van Calvijn. Alras trokken zijn hervormde diensten verreweg de meeste kerkbezoekers. Toen de nieuwe leer steeds meer aanhang verwierf verliet pastoor Bartholemeus de Rooms Katholieke kerk. Kort daarna Het verhaal van Bartel Jacobsz staat uitgebreid beschreven in het boek *Geschiedenis der Zaanlanden*, daterend uit 1849 door Jacob Honig. Het verhaal van Bartel Jacobsz staat uitgebreid beschreven in het boek *Geschiedenis der Zaanlanden*, daterend uit 1849 door Jacob Honig. Het verhaal van Bartel Jacobsz staat uitgebreid beschreven in het boek *Geschiedenis der Zaanlanden*, daterend uit 1849 door Jacob Honig. hield hij een openbare predikatie te [Oostzaandam](#) op de [Grote Sluis](#), voor een grote menigte.

Enige tijd later trok hij op een zondag naar Westzaan, waar hij op de [dingstal](#), het plein voor de kerk, waar recht werd gesproken, een predikatie hield voor een grote schare, waaronder zij van Zaandam die hem waren gevolgd en mensen van andere dorpen. Nadat de predikatie was geëindigd stormde het volk de kerk binnen en werden beelden, waaronder het prachtige beeld van St. Joris, de schutspatroon, omver gerukt.

Volgens de aantekeningen van het bisdom Utrecht werd in 1568 wegens wegzending of vlucht van

pastoor Bartholemeus Wilhelmi de priester Nicolaas Nicolai tot pastoor van Oostzaan aangesteld, die aldaar tot 1570 bleef. Diens aanstelling was vermoedelijk een laatste wanhopige poging de parochie alsnog voor de moederkerk te behouden. Na zijn vertrek is de parochie waarschijnlijk overgegaan op de nieuwe leer. Bartel Jacobsz. Bart vluchtte voor de vervolging naar Engeland, doch keerde later terug naar Nederland. Hij overleed op zeer hoge leeftijd te Beverwijk.

Te Oostzaan werd op 18 januari 2005 het Bartel Jacobsz Centrum geopend als aanbouw van de hervormde Grote kerk.

D. Kerssens

Literatuur:

- P.M. Grijpink en C.P.M. Holtkamp: Register op de parochiën, altaren, vicarieën en de bedienaars, zoals die voorkomen in de middeleeuwse van den officiaal des aartsdiakens van den Utrechtschen dom, Haarlem, 1930;
- Jacob Honig Jansz. Jr., Geschiedenis der Zaanlanden, eerste deel, Haarlem. 1839;
- D. Kerssens, Van vleethuis tot parochiekerk, de geschiedenis van de parochie van de H. Maria Magdalena te Zaandam `t Kalf, Zaandam, 1987.

[predikant](#)

From:

<https://zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

<https://zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=bart>

Last update: **2020/09/07 12:08**